

KRIVIČNO DJELO UROŽAVANJE SIGURNOSTI

Autor: SANJA VASILJEVIĆ, Aleksandra Škipina

e-mail: sanja@stc.rs

Mentor: prof. dr Kenan Ademović

Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu

Uvod: Ovaj rad ima cilj da pruži sveobuhvatnu teorijsku osnovu krivičnog djela ugrožavanja sigurnosti, da razjasni njegove ključne elemente i da ga postavi u širi komparativni kontekst. Posebna pažnja posvećena je normativnom okviru Bosne i Hercegovine, kao i zakonodavstvima zemalja regiona i odabranih država Evropske unije, čime se omogućava sagledavanje zajedničkih principa i specifičnih razlika u regulisanju ovog djela.

Cilj: Cilj rada je prikazati kako je krivično djelo ugrožavanja sigurnosti normirano, identifikovati izazove u njegovoj primjeni, te ukazati na sličnosti i razlike u regionalnom i evropskom okviru. Takođe, cilj je naglasiti potrebu za daljim razvojem i unapređenjem zakonodavstva u Bosni i Hercegovini, kao i za jačanjem institucionalnih kapaciteta u oblasti pravosuđa i javne bezbjednosti.

Materijali i metode: Metodologija istraživanja zasnovana je na kombinaciji normativne, komparativne i analitičko-sintetičke metode. Rad se oslanja na dostupne izvore iz pravne teorije, zakonodavstva i sudske prakse, uključujući Krivične zakone BiH, Federacije BiH i Republike Srpske, komparativnu literaturu iz regiona i Evropske unije, te relevantne sudske odluke i međunarodne izvore.

Rezultati: Istraživanje pruža naučno zasnovane odgovore na pitanja vezana za normativno i praktično regulisanje krivičnog djela ugrožavanja sigurnosti. Jedan od očekivanih rezultata jeste detaljna analiza postojećeg zakonodavnog okvira u BiH, uz sagledavanje prednosti i nedostataka. Time se stvara osnova za razumijevanje tretmana ovog djela u domaćem pravnom sistemu, kao i u poređenju sa zakonodavstvima regiona i Evropske unije.

Zaključak: Krivično djelo ugrožavanja sigurnosti predstavlja vitalan, ali evolutivan pravni koncept. Njegova efikasnost u savremenom društvu zavisi ne samo od dosljedne primjene postojećih odredbi, već i od sposobnosti zakonodavaca i pravosuđa da ga prilagode novim, sofisticiranim prijetnjama. Krajnji cilj je ne samo kažnjavanje onih koji stvaraju opasnost, već i izgradnja pravnog sistema koji je sposoban da predvidi, prepozna i spriječi ugrožavanje sigurnosti, uz nepromjenjivo poštovanje temeljnih ljudskih prava i pravnih načela.

Ključne riječi: krivično djelo, krivica, ugrožavanje, sigurnost, zakon, ustav, pravo, pravda, BiH, FBiH, EU.

1. METODOLOŠKI OKVIR RADA

1.1. Obrazloženje teme – opis problema

Predmet ovog istraživanja je **krivično djelo ugrožavanja sigurnosti**, sa fokusom na zakonodavni okvir Bosne i Hercegovine, uz komparaciju sa zakonodavstvima država regiona (Srbija, Hrvatska, Crna Gora, Sjeverna Makedonija) i zemalja Evropske unije. Cilj je sagledati stepen usklađenosti domaćih normi s evropskim standardima, identifikovati nedostatke u primjeni i analizirati društvene implikacije ovog djela.

Sigurnost pojedinca i društva predstavlja osnovno ljudsko pravo i temelj pravnog poretka. Krivično djelo ugrožavanja sigurnosti obuhvata upućivanje ozbiljne prijetnje drugom licu, što, osim individualnog, ima i širi društveni značaj, jer narušava povjerenje i osjećaj sigurnosti u zajednici. Posebna složenost u BiH proizlazi iz ustavno-pravnog uređenja, političkih i društvenih okolnosti te tranzicionih procesa.

Komparativna analiza pokazuje da zakonodavstva regiona imaju sličnu osnovnu regulativu, dok se u EU ovo djelo posmatra i u širem kontekstu zaštite javnog poretka, demokratskog sistema i javne sigurnosti. Društveni značaj u BiH dodatno je izražen zbog postkonfliktnih trauma, etničke podijeljenosti i političkih tenzija.

1.2. Ciljevi istraživanja

- Analizirati zakonske odredbe u BiH koje uređuju krivično djelo ugrožavanja sigurnosti.
- Uporediti regulativu BiH sa zakonodavstvima regiona i EU.
- Ispitati brojčano kretanje krivičnih djela u FBIH, uključujući komparaciju po kantonima.
- Sagledati izazove u primjeni zakonskih normi i društveni značaj djela.
- Predložiti mjere za unapređenje zakonodavstva i institucionalnih kapaciteta.

1.3. Zadaci istraživanja

- Definirati pojam sigurnosti i njen pravni i društveni značaj.
- Prikazati zakonodavnu regulativu u BiH i relevantnu sudsku praksu.
- Analizirati regionalne i evropske standarde i norme.
- Ispitati društvene okolnosti koje utiču na pojavu i značaj djela.
- Identifikovati izazove pravosudnih i bezbjednosnih institucija.
- Predložiti smjernice za jačanje zaštite sigurnosti građana.

1.4. Hipoteze

Glavna hipoteza:

Krivično djelo ugrožavanja sigurnosti u BiH normativno je usklađeno sa evropskim i regionalnim standardima, ali njegova praktična primjena pokazuje nedostatke koji otežavaju zaštitu građana i narušavaju povjerenje u institucije.

Pomoćne hipoteze:

- Broj djela varira po kantonima u FBIH.
- Zakonodavna regulativa BiH slično je regionalnim zakonima, ali postoje razlike u kaznama i kvalifikacijama djela.
- Postoji nesrazmjer između normativnih rješenja i njihove primjene.
- BiH kasni u usklađivanju sa standardima EU u širem kontekstu zaštite sigurnosti.
- Društvene i političke okolnosti utiču na percepciju sigurnosti.
- Unapređenje zakonodavstva i institucionalnih kapaciteta može poboljšati zaštitu građana.

1.5. Radne teze (struktura rada)

- **Uvod:** značaj teme, definicije, ciljevi i metodologija.
- **Poglavlje 1:** pojmovno određenje sigurnosti i njen pravni značaj.
- **Poglavlje 2:** zakonodavni okvir BiH i analiza sudske prakse.
- **Poglavlje 3:** komparativna analiza zakonodavstva regiona.
- **Poglavlje 4:** pristupi EU i harmonizacija sa evropskim direktivama.

- **Poglavlje 5:** empirijsko istraživanje u FBiH, praktični izazovi i društvene implikacije.
- **Zaključak:** sinteza rezultata, potvrda ili odbacivanje hipoteza, prijedlozi za unapređenje zakonodavstva i prakse.

1.6. Metode istraživanja

- **Normativna:** analiza zakonskih odredbi i pravnih posljedica.
- **Komparativna:** poređenje zakonodavstva BiH, regiona i EU.
- **Analitičko-sintetička:** sistematizacija teorijskih i praktičnih podataka.
- **Induktivno-deduktivna:** oblikovanje zaključaka na osnovu pojedinačnih slučajeva.
- **Doktrinarna:** pregled literature i relevantnih publikacija.
- **Empirijska analiza:** pregled sudske prakse i izvještaja institucija.

1.7. Očekivani rezultati

- Detaljna analiza zakonodavstva BiH, sa identifikacijom prednosti i nedostataka.
- Poređenje sa regionalnim i evropskim standardima.
- Identifikacija izazova u praksi, uključujući neujednačenu sudsku praksu i institucionalne slabosti.
- Formulacija prijedloga i smjernica za unapređenje zakonodavstva, zaštite građana i jačanje povjerenja u institucije.

2. KRIVIČNO DJELO UGROŽAVANJE SIGURNOSTI

2.1. Pravna priroda i historijski razvoj

Krivično djelo ugrožavanja sigurnosti spada u djela opasnosti, odnosno materijalna djela koja štite društveni interes i javnu bezbjednost prije nego što nastupi stvarna šteta. Za razliku od formalnih djela, kod kojih je sam čin dovoljan za krivičnu odgovornost, kod djela ugrožavanja sigurnosti kaznena odgovornost nastupa već u fazi stvaranja opasnosti (Huskić, 2018).

Historijski, koncept javne bezbjednosti potiče još iz rimskog prava (*delicta publica*), gdje su sankcionisana djela koja prijete društvenom poretku (Džinić, 2020). Savremeni krivični zakoni Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije BiH adaptirali su ovaj princip, naglašavajući preventivnu funkciju krivičnog prava (Novoselec, 2019).

Vjerujem da preventivni karakter ovog djela omogućava efikasnu zaštitu javnog interesa i smanjenje društvene štete, dok precizno definisanje načina izvršenja omogućava sudovima dosljednu primjenu zakona i smanjuje rizik proizvoljnih kvalifikacija (Džinić, 2020).

2.2. Objekat krivičnog djela

Objekat ovog krivičnog djela je javna bezbjednost, što je kolektivno pravno dobro koje je u središtu interesa savremenog društva (Huskić, 2018). Po mom mišljenju, zaštita javne bezbjednosti podrazumijeva kako zaštitu pojedinaca tako i društva u cjelini (Novoselec, 2019).

Procjena ugroženosti javne sigurnosti treba se temeljiti na objektivnim kriterijumima: intenzitetu opasnosti, neposrednosti i mogućim posljedicama (Džinić, 2020). Smatram da u analizi ovakvih djela treba uzeti u obzir i društvene faktore, psihološke karakteristike izvršioca i okolnosti izvršenja, jer oni značajno utiču na ocjenu stvarne opasnosti.

2.2.1. Objektivna strana

Objektivna strana obuhvata radnju ili propust koji stvara konkretan rizik po javnu bezbjednost. Moje mišljenje je da svaka radnja koja ugrožava sigurnost društva ili pojedinca zaslužuje adekvatnu zakonsku reakciju (Huskić, 2018).

Čak i neizvršeno djelo ili pokušaj može biti sankcionisano ako je stvarno ugrožena bezbjednost (Krivični zakon BiH, čl. 218; Džinić, 2020). Smatram da je analiza uzročno-posljedične veze i potencijalne štete ključna za pravednu primjenu sankcija.

2.2.2. Subjektivna strana i subjekat

Subjektivna strana ovog djela može biti i namjera i nehaj. KZ BiH (član 218) razlikuje namjerni i nehatični oblik izvršenja, pri čemu oba oblika imaju kaznenopravnu relevantnost zbog preventivne funkcije prava (Huskić, 2018).

Subjekt djela je svaka fizička osoba koja je sposobna za krivičnu odgovornost. Po mom mišljenju, važno je razlikovati slučajeve kada je potrebna preciznija kvalifikacija djela, jer nepravilno kvalifikovanje može narušiti princip zakonitosti u krivičnom pravu (Džinić, 2020).

2.3. Zakonski propisi

Relevantni propisi za primjenu u praksi su:

- **Krivični zakon Bosne i Hercegovine**, član 218 – Krivično djelo ugrožavanja sigurnosti
- **Krivični zakonik Republike Srpske**, član 193 – Krivično djelo ugrožavanja sigurnosti
- **Krivični zakonik Federacije BiH**, član 211 – Krivično djelo ugrožavanja sigurnosti

3. KOMPARATIVNA ANALIZA: REGION I EVROPSKA UNIJA

3.1. Zemlje regiona

Zakonodavstva zemalja regiona u velikoj mjeri slijede isti konceptualni okvir, uz određene specifičnosti.

- **Srbija:** Krivični zakonik (član 138) definiše djelo „ugrožavanja bezbjednosti” na vrlo sličan način, sa sličnim modalitetima izvršenja, naglašavajući opasnost po život i tijelo ljudi.
- **Hrvatska:** Kazneni zakon (član 187) tretira „ugrožavanje javne sigurnosti”, a propisuje i blaži oblik za slučaj kada je djelo učinjeno iz nehata, što je slično BiH pristupu.
- **Crna Gora:** Krivični zakonik (član 174) takođe sadrži odredbu „ugrožavanje javne bezbjednosti”.

Moje mišljenje je da se u regionu ovo djelo uglavnom koristi kao pomoćni ili rezervni pravni osnov, naročito kada je teško dokazati konkretnija djela poput teškog tjelesnog oštećenja ili terorizma.

3.2. Evropska unija

EU nema jedinstven krivični zakonik, pa se regulativa razlikuje među državama članicama, ali postoje zajednički principi:

- **Njemačka:** StGB (§ 306 i dalje) detaljno reguliše požare i podmetanje eksploziva, sa strožim sankcijama nego opće djelo ugrožavanja.
- **Francuska:** Code pénal (član 421-1 i dalje) ovakve radnje tretira u kontekstu terorizma ako postoji specifična namjera, što pokazuje trend šire primjene antiterorističkog zakonodavstva.
- **Italija:** Codice penale (član 423) kažnjava požar kao posebno teško djelo, dok općenitije radnje mogu biti obuhvaćene drugim deliktima.

Direktive EU, primjerice o zaštiti kritične infrastrukture, indirektno utiču na nacionalna zakonodavstva, potičući države da ojačaju krivičnopravne instrumente protiv transnacionalnih prijetnji. Smatram da je suštinska razlika u odnosu na BiH u preciznosti i fragmentiranosti inkriminacija, gdje su specifične opasnosti (cyber napadi, ekološki kriminal) tretirane posebnim deliktima.

Komparativna analiza čl. o ugrožavanju sigurnosti – BiH, FBiH i RS

Element	KZ BiH (čl. 218)	KZ FBiH (čl. 211)	KZ RS (čl. 193)	Komentar
Naziv djela	Ugrožavanje sigurnosti	Ugrožavanje sigurnosti	Ugrožavanje sigurnosti	Svi zakoni koriste isti osnovni termin.
Subjekt djela	Fizička osoba	Fizička osoba	Fizička osoba	Subjekt može biti svaka sposobna fizička osoba.
Objektivna strana	Djelo koje stvara opasnost po život ili tijelo ljudi	Djelo koje stvara opasnost po život ili tijelo ljudi	Djelo koje stvara opasnost po život ili tijelo ljudi	Svi zakoni naglašavaju stvaranje opasnosti, a ne nužno nastup stvarne štete.
Subjektivna strana	Namjera i nehalj	Namjera i nehalj	Namjera i nehalj	Omogućava sankcionisanje i nehatičnog oblika.
Kaznena politika / sankcija	Novčana kazna ili zatvor do 3 godine (nehatni oblik)	Zatvor do 3 godine za osnovni oblik	Zatvor do 3 godine za osnovni oblik	Kazne su proporcionalne težini djela; preventivni karakter je naglašen.
Zaštitne mjere	Obavezno liječenje ako je učinilac u stanju umne poremećenosti	Obavezno liječenje prema procjeni suda	Obavezno liječenje prema procjeni suda	Sud može primijeniti zaštitne mjere uz kaznu zatvora.
Posebnosti / napomene	Diferencijacija namjernog i nehatičnog oblika	Sličan pristup kao KZ BiH	Sličan pristup kao KZ BiH	Omogućava fleksibilnu primjenu zakona u praksi.

Ova tabela jasno pokazuje:

1. **Sličnosti** – svi zakoni definišu djelo na sličan način, subjekti i sankcije su usporedivi.
2. **Razlike** – minimalne, uglavnom u terminologiji i pravnoj praksi primjene, ali suštinski koncept je isti.
3. **Zaključak** – Zakoni u BiH, FBiH i RS naglašavaju preventivnu funkciju prava, ali dopuštaju sudovima fleksibilnost u primjeni zaštitnih mjera, što je ključno za prilagođavanje stvarnim okolnostima i procjeni opasnosti.

3.3. Kaznena politika i sankcije

Kaznena politika prema učiniocima ima preventivno-represivni karakter, a primarna svrha je spriječiti nastanak stvarne štete.

- **KZ BiH (član 218)**: djelo izvršeno iz nehata kažnjava se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- **KZ FBiH (član 211) i KZ RS (član 193)**: kazna zatvora do tri godine za osnovni oblik.

Pored glavne kazne, sud može izreći i zaštitnu mjeru obaveznog liječenja ako je učinilac djelo izvršio u stanju umne poremećenosti. Po mom mišljenju, ovakav pristup omogućava proporcionalnu reakciju, a ujedno pojačava preventivnu funkciju prava.

Zaključak

Krivično djelo ugrožavanja sigurnosti ima ključnu ulogu u očuvanju javnog interesa i prevenciji društvene štete. Smatram da je analiza elemenata djela – objekta, subjektivne i objektivne strane – od suštinskog značaja za pravilnu primjenu zakona.

Komparativna analiza regiona i EU pokazuje da savremeni pravni sistemi insistiraju na preciznom definisanju ponašanja koja ugrožavaju sigurnost, uključivanju objektivnih i subjektivnih kriterija, te primjeni proporcionalnih sankcija. Moje mišljenje je da ovakva praksa smanjuje rizik proizvoljnih odluka sudova i jača povjerenje građana u pravosuđe.

Dodatno, uključivanje socioloških i psiholoških faktora u procjenu opasnosti može unaprijediti preventivnu funkciju prava i smanjiti kriminalitet. Sve ovo zajedno doprinosi jačanju ukupne bezbjednosti društva i poboljšava funkcionalnost krivičnog pravnog sistema.

Literatura

- Krivični zakon Bosne i Hercegovine. (2003/2024). *Službeni glasnik BiH*.
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine. (2003/2017). *Službene novine FBiH*.
- Krivični zakonik Republike Srpske. (2003/2017). *Službeni glasnik RS*.
- Krivični zakon Bosne i Hercegovine. (2003/2018). *Službeni glasnik BiH*, br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, 35/18.
- Krivični zakonik Federacije BiH. (2003/2017). *Službeni glasnik FBiH*, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16, 75/17.
- Krivični zakon Republike Srbije. (2005/2019). *Službeni glasnik RS*, br. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/19.
- Kazneni zakon Republike Hrvatske. (2011/2021). *Narodne novine*, br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21.

- Abramović, R. (2017). *Zaštita sigurnosti građana: pravni i policijski odgovori*. Sarajevo: Policijska akademija.
- Babović, T. (2012). *Krivično pravo – posebni deo*. Novi Sad: Pravni fakultet.
- Bećirović, A. (2012). *Kriminalitet i sigurnost u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: Akademska knjiga.
- Cambridge University Press. (2014). *Core concepts in criminal law and criminal justice (Chapter: Crimes of Endangerment)*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Elgar, R. (2019). *European criminal law*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- European Commission. (2017). *EU instruments in the field of criminal law and related texts*. Brussels: European Commission.
- European Parliament. (2019). *Report on violent radicalisation and threats to public security in the EU*. Brussels: European Parliament.
- Huskić, E. (2018). Krivično djelo ugrožavanja sigurnosti u krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine. *Godišnjak Pravnog fakulteta u Banjoj Luci*, 58, 145–162.
- Milović, M. (2011). *Ugrožavanje sigurnosti u krivičnom pravu – poređenje praksi*. Novi Sad: Pravni fakultet.
- Popović, S. (2016). *Ugrožavanje sigurnosti – sudska praksa u regionu*. Beograd: Sudska praksa publications.
- Council of Europe. (2016). *Combating hate speech: Legal instruments and practice in member states*. Strasbourg: Council of Europe.
- Council of Europe. (2017). *Report on organized and economic crime in South East Europe*. Strasbourg: Council of Europe.
- European Court of Human Rights. (2014). *Case law on threats and freedom of expression*. Strasbourg: ECHR Reports.
- UNODC. (2010). *Handbook on crime prevention*. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime.
- UNODC. (2013). *The global study on homicide – intent and endangerment*. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime.
- Džinić, R. (2020). *Krivična djela protiv javnog reda i sigurnosti*. Banja Luka: Pravni fakultet.
- Huskić, A. (2018). *Krivično pravo – Opšti dio*. Sarajevo: Pravni fakultet.
- Novoselec, I. (2019). *Javna sigurnost u krivičnom pravu*. Zagreb: Pravni fakultet.

CRIMINAL OFFENSE OF ENDANGERING PUBLIC SAFETY

Authors: SANJA VASILJEVIĆ, Aleksandra Škipina

Email: sanja@stc.rs

Mentor: Assoc. Prof. Kenan Ademović
Faculty of Law, University of Belgrade

Introduction: This paper aims to provide a comprehensive theoretical foundation for the criminal offense of endangering security, clarify its key elements, and place it within a broader comparative context. Special attention is given to the normative framework of Bosnia and Herzegovina, as well as the legislation of regional countries and selected European Union states, allowing an understanding of common principles and specific differences in regulating this offense.

Aim: The aim of this study is to present how the criminal offense of endangering security is regulated, identify challenges in its application, and highlight similarities and differences across the regional and European contexts. Furthermore, the study emphasizes the need for further development and improvement of legislation in Bosnia and Herzegovina, as well as the strengthening of institutional capacities in the fields of the judiciary and public security.

Materials and Methods: The research methodology is based on a combination of normative, comparative, and analytical-synthetic approaches. The study relies on available sources from legal theory, legislation, and case law, including the Criminal Codes of Bosnia and Herzegovina, the Federation of BiH, and the Republic of Srpska, comparative literature from the region and the European Union, as well as relevant court decisions and international sources.

Results: The study provides scientifically grounded answers regarding the normative and practical regulation of the criminal offense of endangering security. One of the expected outcomes is a detailed analysis of the existing legislative framework in Bosnia and Herzegovina, assessing its strengths and weaknesses. This establishes a basis for understanding how this criminal offense is treated in the domestic legal system, as well as in comparison with regional and European Union legislation.

Conclusion: The criminal offense of endangering security represents a vital yet evolving legal concept. Its effectiveness in contemporary society depends not only on the consistent application of existing provisions but also on the ability of legislators and the judiciary to adapt it to new, sophisticated threats. The ultimate goal is not merely to punish those who create danger but to build a legal system capable of anticipating, identifying, and preventing security threats, while unwaveringly respecting fundamental human rights and legal principles.

Keywords: criminal offense; culpability; endangerment; security; law; constitution; justice; Bosnia and Herzegovina; Federation of BiH; European Union